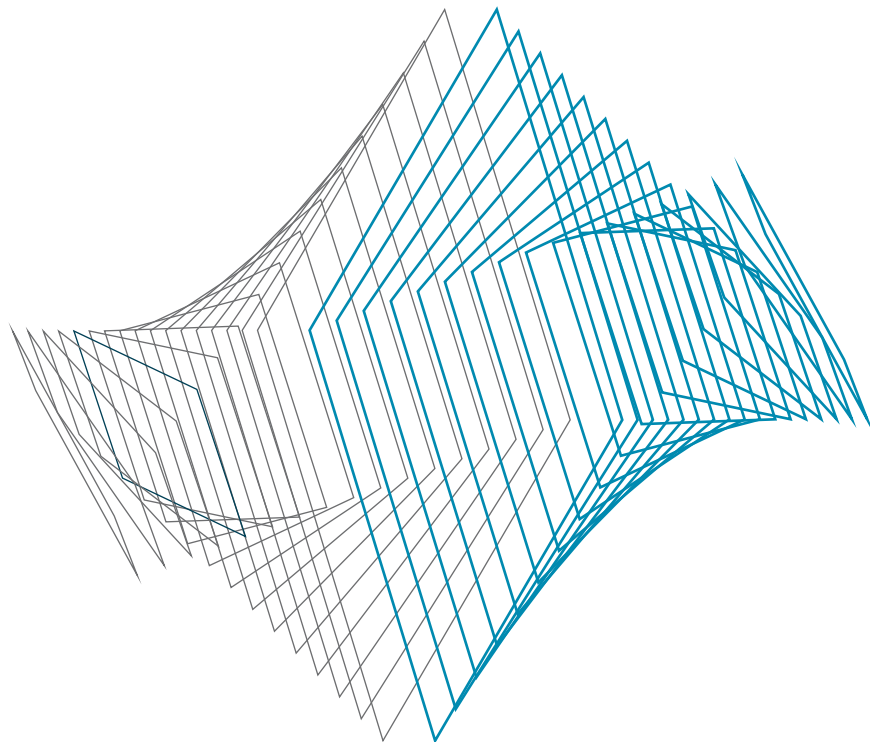

Manažerská ekonomie

Stanislav Burian

VYSOKÁ
ŠKOLA
EKONOMIE
A MANAGEMENTU

Manažerská ekonomie (pokročilý kurz)

Vysoká škola ekonomie a managementu

2014

Manažerská ekonomie (pokročilý kurz)

Ing. Stanislav Burian, Ph.D.

Copyright © Vysoká škola ekonomie a managementu 2014

Vydání první. Všechna práva vyhrazena.

ISBN: 978-80-87839-33-1

Vysoká škola ekonomie a managementu

www.vsem.cz

Žádná část této publikace nesmí být publikována a šířena žádným způsobem a v žádné podobě bez výslovného svolení vydavatele.

Předmluva

Čtenáři se do rukou dostává publikace s názvem Manažerská ekonomie. Její ambicí je teoreticky pokrýt výkladovou formou problematiku ze stejnojmenného kursu. Tato publikace si klade za cíl rozšířit znalosti studentů nabyté v rámci studia základního kursu v celé řadě hlavních oblastí předmětu zájmu makroekonomie.

Publikace má charakter výukových skript, kde každá kapitola respektuje pevně danou strukturu. Na počátku každé z dvanácti kapitol je uveden její úvod a cíl. Kapitoly dále pokračují výkladem dílčího tématu, který je strukturován do podkapitol maximálně třetí úrovně. Ve všech případech kapitolu vždy uzavírá doplnění o klíčová slova, přehledné shrnutí presentované v bodech a řešené testové otázky. Závěr publikace je opatřen vzorovým zkuškovým testem a glosářem stručně vysvětlujícím základní pojmy každé z kapitol.

Tento text vznikl primárně pro potřeby studentů Vysoké školy ekonomie a managementu. Základním výchozím teoretickým zdrojem se staly přednáškové presentace použité při výuce v rámci kursu Makroekonomie II doc. Ing. Tomáše Pavelky, Ph.D., kterému tímto děkuji za všechny jím poskytnuté materiály. Publikace je věnována Lence Zlatohlávkové.

Obsah

Kapitola 1: ÚVOD DO MAKROEKONOMIE	5
1.1 Makroekonomie a její vymezení	5
1.2 Základní makroekonomické ukazatele	7
1.2.1 Makroekonomická produkce	7
1.2.2 Cenová hladina.....	13
1.2.3 Nezaměstnanost.....	16
1.2.4 Vnější makroekonomická pozice.....	19
1.3 Makroekonomická analýza.....	26
Kapitola 2: SPOTŘEBA A INVESTICE	31
2.1 Spotřeba	32
2.1.1 Keynesova funkce krátkodobé spotřeby (J. M. Keynes).....	33
2.1.2 Model mezičasové volby (I. Fisher).....	36
2.1.3 Teorie životního cyklu (J. M. Modigliani)	44
2.1.4 Teorie permanentního důchodu (M. Friedman)	49
2.2 Investice	51
2.2.1 Optimální množství kapitálu	53
2.2.2 Neoklasická teorie poptávky po investicích	58
2.2.3 Investice a Tobinovo q.....	59
2.2.4 Změna stavu zásob	61
Kapitola 3: MODEL DŮCHOD – VÝDAJE.....	68
3.1 Předpoklady modelu důchod – výdaje	68
3.2. Model důchod – výdaje ve dvousektorové ekonomice	70
3.3 Model důchod – výdaje ve třísektorové ekonomice.....	77
3.4 Model důchod – výdaje ve čtyřsektorové ekonomice	80
Kapitola 4: TRH PENĚŽ	88
4.1 Definice a význam peněz	88
4.2 Nabídka peněz.....	91
4.2.1 Peněžní multiplikátor a tvorba peněz	91
4.2.2 Peněžní multiplikátor, úroková míra a nabídka peněz	96
4.3 Modely poptávky po penězích	99
4.3.1 Poptávka po penězích a kvantitativní teorie peněz	99

4.3.2 Keynesova poptávka po penězích	103
4.3.3 Friedmanův portfoliový přístup k poptávce po penězích	105
4.4 Teorie endogenity peněz	110
4.4.1 Absolutní endogenita peněz.....	111
4.4.2 Relativní endogenita peněz.....	112
Kapitola 5: Model IS-LM-BP	119
5.1 Předpoklady modelu IS-LM-BP	119
5.2 Rovnováha na trhu produktů a služeb a křivka IS	120
5.3 Rovnováha na trhu peněz a ostatních finančních aktiv a křivka LM	127
5.4 Rovnováha platební bilance a křivka BP.....	131
5.5 Vnitřní a vnější rovnováha ekonomiky v modelu IS-LM-BP	139
5.6 Dodatek: model IS-ELM – případ dlouhého období	140
Kapitola 6: FISKÁLNÍ A MONETÁRNÍ POLITIKA V MODELU IS-LM-BP.....	153
6.1 Marshall-Lernerova podmínka	154
6.2 Základní modifikace modelu	157
6.3 Účinnost fiskální politiky v modelu IS-LM-BP	158
6.3.1 Fiskální politika ve flexibilním kursovém režimu	158
6.3.2 Fiskální politika ve fixním kursovém režimu	163
6.4 Účinnost monetární politiky v modelu IS-LM-BP.....	167
6.4.1 Monetární politika v režimu flexibilního kursu	167
6.4.2 Monetární politika v režimu fixního kursu	171
6.5 Shrnutí analýzy dopadů hospodářské politiky v modelu IS-LM-BP.....	174
6.6 Dodatek: úrokový diferenciál, vliv očekávání a riziková prémie	177
Kapitola 7: MĚNOVÝ KURS	185
7.1 Poptávka a nabídka na devizovém trhu	185
7.2 Teorie parity úrokových měr.....	187
7.2.1 Teorie kryté úrokové parity	190
7.2.2 Teorie nekryté úrokové parity.....	191
7.3 Teorie parity kupních sil.....	193
7.3.1 Absolutní verze parity kupních sil	195
7.3.2 Relativní verze teorie parity kupních sil	196
7.3.3 Limity platnosti teorie parity kupních sil	197
7.4 Syntéza teorie nekryté úrokové parity a parity kupních sil	199
Kapitola 8: CENOVÁ HLADINA A MÍRA INFLACE	205

8.1 Cenové indexy a jejich vypovídací schopnost	206
8.2 Inflace a její důsledky	209
8.3 Cenové rigidity	216
Kapitola 9: TRH PRÁCE	223
9.1 Základní mikroekonomická východiska trhu práce.....	223
9.1.1 Mikroekonomické základy poptávky po pracovní síle	224
9.1.2 Mikroekonomické základy nabídky pracovní síly.....	227
9.2 Klasický model trhu práce	232
9.3 Keynesiánský přístup k trhu práce.....	233
9.4 Monetaristický přístup k trhu práce.....	237
9.5 Přístup teorie reálných cyklů k trhu práce.....	239
9.6 Přirozená míra nezaměstnanosti.....	243
9.7 Okunův zákon	245
Kapitola 10: PHILLIPSOVA KŘIVKA	252
10.1 Původní Phillipsova křivka	252
10.2 Cenová Phillipsova křivka	254
10.3 Phillipsova křivka a adaptivní očekávání	256
10.4 Phillipsova křivka a racionální očekávání.....	260
10.5 Phillipsova křivka a nákladová inflace.....	262
Kapitola 11: MODEL DYNAMICKÉ AGREGÁTNÍ NABÍDKY A DYNAMICKÉ AGREGÁTNÍ POPTÁVKY	268
11.1 Dynamická agregátní poptávka	269
11.1.1 Reakční funkce centrální banky	272
11.1.2 Model IS-MR a odvození dynamické agregátní poptávky	277
11.2 Dynamická agregátní nabídka	279
11.2.1 Dynamická agregátní nabídka ve velmi krátkém období.....	280
11.2.2 Dynamická agregátní nabídka v krátkém období.....	283
11.2.3 Dynamická agregátní nabídka v dlouhém období	286
11.3 Ekonomické šoky a přizpůsobovací mechanismy v modelu DAD-DAS – krátké období	288
11.3.1 Poptávkové šoky.....	289
11.3.2 Nabídkové šoky	291
Kapitola 12: TEORIE EKONOMICKÉHO RŮSTU	300
12.1 Zdroje ekonomického růstu	300

12.2 Makroekonomická produkční funkce.....	301
12.3 Solowův model růstu	304
12.3.1 Změna míry úspor v Solowově modelu	310
12.3.2 Zvýšení populačního růstu v Solowově modelu	316
12.3.3 Růst technologického pokroku.....	318
12.4 Růstové účetnictví.....	322
12.5 AK model	324
Přílohy.....	334
Glosář	335
Vzorový test	348
Literatura.....	354

Kapitola 1: ÚVOD DO MAKROEKONOMIE

Úvod

Kapitola 1 vymezuje makroekonomii jako oblast ekonomie. Stručně definuje a kategorizuje metodologii makroekonomického výzkumu. Následně je pozornost věnována čtyřem zásadním oblastem, které mají pro makroekonomii prioritní význam. Důraz je přitom kladem na metodiku kvantifikace jednotlivých makroekonomických ukazatelů s ohledem na skutečná data České republiky. Kapitulu uzavírá uvedení významu makroekonomie pro praktické využití a akcentace komplexního přístupu v makroekonomických otázkách. Tato kapitola je značně provázána s náplní předmětu Makroekonomie I.

Cíle kapitoly

- a) představit makroekonomii a její oblast výzkumu;
- b) vymezit základní makroekonomické oblasti, kterými jsou makroekonomický produkt, cenová hladina (potažmo inflace), nezaměstnanost a vnější ekonomické vztahy na makro úrovni. Za tímto účelem jsou vymezeny ukazatele, které umožňují dané oblasti postihnout;
- c) definovat význam makroekonomie především s ohledem na její praktické využití.

1.1 Makroekonomie a její vymezení

Makroekonomii je možné definovat jako část ekonomie, která se zabývá problematikou ekonomiky celku, přičemž za celek v této souvislosti může být považován především stát (např. Česká republika) či mezinárodní hospodářsko-politická organizace tvořená členskými státy (např. Evropská měnová unie). Ekonomiku „celku“ přitom v tomto kontextu můžeme chápat jako systém hospodářských subjektů (především výrobních podniků, dovozců, vývozců, domácností, finančních institucí, obchodníků apod.) a hospodářsko-politických politických autorit (především vlády a centrální banky), vazeb mezi nimi a vzájemného působení, přičemž každý z těchto subjektů a autorit sleduje a snaží se naplnit své vlastní zájmy. Tyto zájmy jsou přitom často protichůdné.

Definice

Makroekonomie

Část ekonomie, jež se zabývá chováním ekonomiky celku (např. státu, ekonomického uskupení apod.).

Např. domácnosti na trhu statků a služeb by nejráději nakupovaly co nejlevnější produkty, zatímco výrobní podniky se snaží svou produkci prodat za maximální ceny. Skutečná cena je pak dána výsledkem implicitní kompromisní dohody mezi nakupujícími (v tomto případě domácnostmi) a prodejci (v tomto případě výrobními podniky). V jiném příkladu, kde výrobní podnik má zájem financovat svou investici úvěrem od obchodní banky, je jeho zájmem získat půjčku co nejlevnější (tj. s nejnižšími náklady – úroky), zatímco obchodní banka by nejráději poskytla úvěr co nejdražší, neboť úroky z půjček jsou jejími nejvýznamnějšími příjmy.

Zájmy státem zřízených hospodářsko-politických autorit – centrální banky a vlády – jsou v hospodářské oblasti v obecné rovině udržovat stabilitu makroekonomického vývoje. Za tímto účelem tyto subjekty disponují (zákony definovanými) pravomocemi a nástroji, jejichž využívání umožňuje tento vývoj *do jisté míry* ovlivňovat.

Do oblasti předmětu zkoumání makroekonomie jako společenské vědy patří problémy související s výkonností ekonomiky, nezaměstnaností, cenovou úrovní a zahraničním obchodem dané ekonomiky. Makroekonomie se rovněž zabývá fungováním trhů v rámci platných norem, dopady rozhodování vlády a centrální banky na hospodářství jako celek, jakož i mezinárodní komparací ekonomik světa. Neomezuje se však jen na popis problému nebo analýzu daného vývoje, nýbrž jejím cílem je formulace doporučení a navržení opatření, jejichž implementace do praxe by zlepšila aktuální stav hospodářství jako celku.

Makroekonomie ze své podstaty často nebere v úvahu chování jednotlivých ekonomických subjektů zvlášť, neboť jejich chováním se zabývá především mikroekonomie. Neznamená to však, že makroekonomie v plné míře abstrahuje od jednání individuí. Byť jisté makroekonomické jevy jsou identifikovatelné pouze na agregátní úrovni hospodářství (např. inflace), jejich povaha je determinována chováním jednotlivců. Proto většina soudobých makroekonomických přístupů vychází z mikroekonomického zázemí, resp. chování jednotlivých ekonomických subjektů za daných podmínek.

Z hlediska metodologie „mainstreamový“ makroekonomický výzkum využívá dva alternativní přístupy, které je možné označit za přístup teoretický a přístup empirický. Teoretický výzkum modeluje s využitím matematického aparátu obecně vztahy mezi

ekonomickými subjekty. Tyto vztahy jsou modelovány na základě logických předpokladů, které jsou v souladu s realitou, a to s cílem definovat potenciálně platné hypotézy. Jako příklady tohoto přístupu je možné uvést optimalizační úlohy založené na maximalizaci užitku, model mezičasové volby, model všeobecné rovnováhy a další. Empirický výzkum využívá zejména statistický a ekonometrický aparát za účelem ověřování platnosti hypotéz. Jejich platnost (potvrzení či vyvrácení, resp. nepotvrzení hypotéz) je testována na základě skutečných dat minulého období. Ekonometrický přístup umožňuje v jistém slova smyslu i správné rozlišení příčin od následků, což je jedním z kritických aspektů makroekonomie.

Teoretický přístup obvykle kombinován s přístupem empirickým. Je nutné si ovšem uvědomit, že ekonomie je vědou sociální, což výstupy zkoumaných modelů značně (oproti přírodním vědám) relativizuje, neboť zpravidla neplatí universálně, nýbrž omezeně. To je dané zejména tím, že oblast makroekonomiky je značně složitým komplexem, kdy daná veličina je ovlivňována celou řadou dílčích determinant. V úvahu je samozřejmě nutné brát i vzájemnou provázanost zkoumaných veličin, jakož i zpoždění působení vlivu jedné veličiny na druhé.

1.2 Základní makroekonomické ukazatele

V rámci této podkapitoly jsou definovány základní makroekonomické ukazatele, a to ve čtyřech hlavních oblastech zájmu makroekonomie, kterými jsou úroveň produkce, cenové hladiny a nezaměstnanosti. Výčet doplňuje vymezení pozice dané ekonomiky vůči zahraničí, resp. vymezení vnějších ekonomických vztahů. Vzhledem k tomu, že výklad a definice daných ukazatelů byly předmětem publikace Makroekonomie – základní kurs, je v této publikaci problematika řešena stručně s ohledem na předpokládanou úroveň znalostí studentů.

1.2.1 Makroekonomická produkce

Agregátní (celková, popř. makroekonomická) produkce je jedním z nejzákladnějších makroekonomických charakteristik, které spoluurčují stav (potažmo vývoj) dané ekonomiky. Nejběžnějším ukazatelem vyjadřujícím celkovou produkci daného státu je **hrubý domácí produkt**.

Definice

Hrubý domácí produkt

Souhrnná hodnota všech produktů a služeb v tržních cenách, které jsou vyprodukované a poskytované v dané ekonomice za dané časové období, a to bez ohledu na to, zda produkty či služby vyprodukovali a poskytovali rezidenti¹ nebo nerezidenti dané ekonomiky.

Z hlediska hrubého domácího produktu je tedy klíčový aspekt území, kde se daná hodnota finální produkce či služeb vytvořila, nikoliv fakt, zda danou hodnotu vytvořili domácí vlastníci výrobních faktorů (rezidenti) nebo cizinci (nerezidenti).

Hrubý domácí produkt může být určen třemi způsoby, přičemž rozlišujeme metodu výdajovou, výrobní a důchodovou.

Výdajová metoda určení HDP je obecně založena na předpokladu, že hodnota toho, co se v dané ekonomice vyrobí, musí být rovna výdajům, které se na dané produkty a služby vynaloží, tj. zjednodušeně součtu všech výdajů v ekonomice daného státu. V teorii je tato metoda vymezena jako součet agregátních spotřebních výdajů (domácností), soukromých investičních výdajů (firem), vládních výdajů na nákup produktů a služeb a čistého exportu (export ponížený o import). Uvedený přístup demonstruje následující vzorec:

$$HDP = C + I + G + X - M \quad (1.1)$$

kde C vyjadřuje spotřební výdaje domácností, I investiční výdaje firem, G výdaje vlády na nákup produktů a služeb, X vývoz a M dovoz.

Ve statistické praxi je *výdajová metoda* založena na *součtu výdajů na konečnou spotřebu vynaložených rezidenty, tvorbu hrubého kapitálu a salda exportu a importu dané ekonomiky*. Výdaje na konečnou spotřebu jsou dále členěny na spotřební výdaje domácností, spotřebu vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem. Tvorba hrubého kapitálu se dále člení na tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu zásob a změnu v pořízení cenností. Saldo exportu a importu (tj. čistý export) vyjadřuje zahraniční

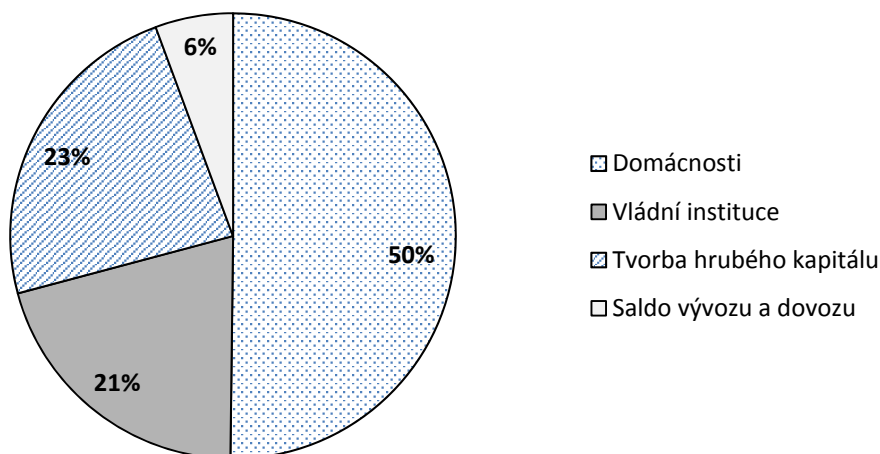
¹ Rezidentem jsou přitom všechny ekonomické subjekty, které mají hlavní ekonomický zájem v dané ekonomice. Tento zájem je přitom obecně vymezen tak, že se na území dané ekonomiky se nachází místo, kde ekonomický subjekt realizuje svou rozsahem významnou hospodářskou činnost po určitou dobu. Specifické vymezení rezidentů u různých ekonomických subjektů (domácností, akciových společností, nadnárodních společností a dalších) je definováno metodikou Mezinárodního měnového fondu.

poptávku po produktech a službách, které byly vytvořeny či poskytnuty v dané ekonomice. Výše uvedený přístup je doplněn následujícím vzorcem.

$$HDP = VKS + THK + X - M \quad (1.2)$$

kde VKS značí výdaje na konečnou spotřebu, THK tvorbu hrubého kapitálu (při jisté míře zjednodušení tvorbu hrubého kapitálu můžeme chápat jako investiční výdaje firem), značení X a M již bylo vysvětleno. Podíly vybraných výdajových složek na celkovém HDP České republiky v roce 2012 uvádí obr 1.1.

Obr. 1.1 HDP České republiky v roce 2012 – výdajová metoda²

Pramen: ČSÚ.

Nejvýznamnější (zhruba poloviční) podíl tvoří spotřební výdaje domácností. U vládních výdajů a investičních výdajů firem (přesněji u tvorby hrubého kapitálu) podíly převyšují 20%. Čistý export přitom tvoří 6% z celkového HDP. Význam zahraničního sektoru je však

² V uvedeném grafu je abstrahováno od finálních výdajů na spotřebu neziskových institucí sloužících domácnostem (non-profit institutions serving households), které tvoří necelé procento HDP. Součet výdajů na konečnou spotřebu je tak představován součtem spotřebních výdajů domácností a vládních výdajů na nákup produkce a služeb.

samozřejmě vyšší, neboť je třeba si uvědomit, že export je ponížen o dovoz. Samotné exporty přitom tvoří více než 75% HDP.

Další metodou určení HDP je *metoda výrobní*, jejíž podstatou je *agregace hrubých přidaných hodnot na různých stupních výroby v různých sektorech spoluutvářejících makroekonomický produkt daného státu*. Hrubou přidanou hodnotu je možné obecně definovat jako rozdíl mezi hodnotou produkce a hodnotou mezispotřeby. To znamená, že hrubou přidanou hodnotu určité firmy získáme tak, že od hodnoty prodané produkce jsou odečteny všechny náklady na pořízení vstupů až do fáze, kdy se s danými nakoupenými vstupy (suroviny, polotovary, materiály apod.) začne dále operovat prostřednictvím vlastních výrobních faktorů (zaměstnanci dané firmy, výrobní linky dané firmy nebo výrobní linky pronajaté danou firmou apod.).

Výrobní metoda upravuje součet hrubých přidaných hodnot o dvě položky, což vyplývá ze skutečnosti, že produkce je vyjádřena v základních cenách výrobce a užitá produkce na předcházejícím stupni výroby je vyjádřena v tržních cenách. K danému součtu jsou tak přičteny daně z produkce (neboť jsou součástí tržních cen finální produkce) a odečteny dotace na produkci (které jsou prakticky transfery vlády plynoucí firmám, které snižují ceny produkce). Uvedená metoda je vyjádřena následujícím vzorcem.

$$HDP = \sum HPH + DzP - DnP \quad (1.3)$$

kde HPH představuje hrubou přidanou hodnotu, DzP daně z produkce (spotřební daň a daň z přidané hodnoty) a DnP dotace na produkci.

Obr. 1.2 uvádí konkrétní hodnoty pro klíčové položky výrobní metody určení českého HDP v roce 2012. Hodnoty jsou v miliónech korun v běžných cenách (v cenách roku 2012).

Obr. 1.2 HDP ČR v roce 2012 – výrobní metoda

Produkce	Mezispotřeba	Hrubá přidaná hodnota	Daně z produktů	Dotace na produkty (-)	Hrubý domácí produkt
9 778 735	6 326 998	3 451 737	452 404	-58 215	3 845 926

Pramen: ČSÚ.

V souladu s výše uvedeným je hrubá přidaná hodnota vypočtena jako rozdíl mezi produkcí a mezi spotřebou. Hrubý domácí produkt je následně odvozen právě od hodnoty hrubé přidané hodnoty, ke které jsou přičteny daně vázané na produkci, a odečteny dotace na produkci.

Poslední využívanou metodou výpočtu HDP je důchodová metoda. Tato metoda sčítá všechny primární důchody (příjmy) vyplácené v dané ekonomice před zdaněním. Jedná se tak o součet *mezd (včetně pojistných plateb)*, *čistých úroků* (získané úroky mínus zaplacené úroky), *rent* (příjmy z nemovitostí různého typu), *zisků* (resp. nerozdělených zisků podniků) a *příjmů ze sebezaměstnání* (příjmy osob samostatně výdělečně činných), které jsou ještě dále upraveny o *nepřímé daně* a o *amortizaci (opotřebení)*. Uvedený přístup reprezentuje tento vzorec:

$$HDP = M + R + \dot{U} + Z + PzS + ND + A \quad (1.4)$$

kde M označuje mzdy, R renty, \dot{U} úroky, Z zisky, PzS příjmy se sebezaměstnání, ND nepřímé daně a A amortizaci.

Ve statistické praxi se důchody kategorizují do tří hlavních skupin. Konkrétně jde o *náhrady zaměstnancům* (vyplácené mzdy navýšené o platby sociálního a zdravotního pojištění), *čisté daně z produkce a z dovozu* (daně mínus dotace na produkci) a *hrubý provozní přebytek a smíšený důchod*. Poslední uvedená položka se přitom získává z HDP reziduálně, přičemž v podstatě představuje nerozdělené zisky podniků, zisky použité na investice a další (v jiných položkách nezahrnuté) důchody.³ Pro statistické účely je hrubý provozní přebytek a smíšený důchod dále členěn na tvorbu hrubého kapitálu a čistý provozní přebytek a smíšený důchod.

$$HDP = NZ + \check{C}D + HPPSD \quad (1.5)$$

kde NZ značí náhrady zaměstnancům, $\check{C}D$ čisté daně z produkce a z dovozu a HPPSD hrubý provozní přebytek a smíšený důchod.

³ Reziduální (zbytkové) získání uvedené účetní položky znamená, že ji určíme tak, že od HDP odečteme všechny ostatní položky vymezené důchodovou metodou. Provozní přebytek je tvořen především důchody plynoucími z vlastnictví aktiv (majetku) využitých ve výrobě, přesněji uvedeno zisky plynoucími z podnikání, které jsou redukovány o zisky plynoucí z držby zásob, z úroků, dividend, podílů na zisku a z pachtovného). Provozní přebytek je definován jako rozdíl mezi přidanou hodnotou, náhradami zaměstnancům a čistými daněmi z výroby. Smíšený důchod představuje souhrn odměn za práci, která je vykonána vlastníkem nebo členy jeho rodiny v nesdružené společnosti. Slovo „smíšený“ zde vyjadřuje skutečnost, že jej nelze odlišit od podnikatelského zisku majitele.

Na obr. 1.3 jsou uvedeny hodnoty výše vymezených položek důchodové metody užívané pro kalkulaci HDP České republiky v roce 2012. Hodnoty jsou opět uvedeny v miliónech korun v běžných cenách (tj. v cenách roku 2012).

Obr. 1.3 HDP ČR v roce 2012 – důchodová metoda

Náhrady zaměstnancům	Čisté daně z výroby a dovozu	Hrubý provozní přebytek a smíšený důchod	Hrubý domácí produkt
1 655 675	363 186	1 827 065	3 845 926

Pramen: ČSÚ.

V relativním (procentním) vyjádření je nejvýznamnější položkou HDP hrubý provozní přebytek a smíšené příjmy, které společně tvoří cca 47,5%. Náhrady zaměstnanců jsou na HDP zastoupeny podílem 43%. Čisté daně jsou zastoupeny necelými deseti procenty.

Alternativou pro vyjádření výkonnosti ekonomiky je tzv. **hrubý národní důchod**.

Definice

Hrubý národní důchod

Souhrnná hodnota všech prvotních příjmových důchodů rezidentských jednotek ekonomiky za určité časové období.⁴

Hrubý národní důchod je odvozen od hrubého domácího produktu⁵, ke kterému je přičteno saldo čistých prvotních důchodů rezidentů dané ekonomiky se zahraničím⁶.

V případě České republiky je saldo čistých prvotních důchodů setrvale záporné. V roce 2013 dle zdrojů Českého statistického úřadu činilo saldo prvotních důchodů -257 miliard českých korun. Vyjádřeno relativně ve vztahu k hrubému domácímu produktu, byl hrubý národní důchod nižší přibližně o 7%.

⁴ Mezi prvotní příjmové důchody řadíme náhrady zaměstnancům, daně z výroby a z dovozu (mínus dotace), příjmové mínus výdajové důchody z vlastnictví a hrubý provozní přebytek a smíšený důchod.

⁵ O zahrnutí jednotlivých položek do hrubého národního důchodu (oproti hrubému domácímu produktu) rozhoduje to, kdo uvedené hodnoty vytvořil (přesněji uvedeno, zda výrobní faktory byly ve vlastnictví rezidentů nebo nerezidentů), nikoliv kde se hodnoty vytvořily.

⁶ Saldo čistých prvotních důchodů je agregace rozdílu přijatých a vyplacených mezd a důchodů z vlastnictví (úroků, dividend a reinvestovaných zisků z aktiv vlastněných nerezidenty).